

4. Kalkulacije

Stroškovno mesto (SM) = prostorsko, vsebinsko in funkcionalno zaokrožena celota v podjetju, za katero ločeno ugotavljamo stroške in ki ima jasno določenega _____ (vodjo stroškovnega mesta)

Stroškovni nosilec = _____ (proizvod ali storitev), zaradi katerega so se pojavili stroški

Stroškovni objekt = vse, za kar ločeno ugotavljamo stroške, na primer stroškovni nosilec, stroškovno mesto, serija proizvodov, poslovna enota

Delitev stroškov

Delitev stroškov za namene kalkuliranja:

- _____ (direktni) stroški
- _____ (indirektni, splošni, režijski) stroški

Neposredni (direktni) stroški: stroški, za katere natančno vemo, kateri stroškovni objekt jih je povzročil in _____ jih je povzročil

Posredni (indirektni, splošni, režijski) stroški: stroški, ki so skupni za več stroškovnih objektov, pri čemer _____ natančno, koliko jih je povzročil posamezni stroškovni objekt

Dvostopenjsko razporejanje stroškov

Stroškovna mesta običajno delimo na proizvodna in neproizvodna SM.

Proizvodna SM:

- SM glavne dejavnosti
- SM stranskih dejavnosti
- SM pomožnih dejavnosti

Neproizvodna SM:

Razporejanje stroškov v sodobnih podjetjih poteka dvostopenjsko:

1. stopnja: stroške razporejamo z ravni podjetja na raven

2. stopnja: stroške razporejamo z ravni stroškovnih mest na raven
(proizvodov, storitev)

Zakaj razporejamo stroške po SM in ne neposredno na stroškovne nosilce?

- Da lažje spremljamo stroške v podjetju in ugotavljamo, kje so kritične točke v poslovanju, ki povzročajo _____ stroške. Na tej osnovi po potrebi sprejmemo programe ukrepov za znižanje stroškov.
- Da v drugi stopnji _____ razporedimo stroške na stroškovne nosilce.

Splošni stroški

- stroški, ki so lahko odvisni od obsega poslovanja ali _____;
- glede na to, kako se pojavljajo, so lahko stalni ali _____;
- bistveno za njih je, da _____, kateri stroškovni nosilec jih je v določenem znesku povzročil

Razporejanje splošnih stroškov

Splošne stroške razporejamo s pomočjo t.i. **ključev**:

$$\text{Ključ} = \text{-----} * 100$$

Bistveno je, da izberemo **pravilno osnovo**. Napačno izbrane osnove vodijo do napačnega razporejanja stroškov ter s tem do napačno ugotovljenih _____ poslovnih učinkov, s tem pa tudi do napačnih podlag za poslovno odločanje.

Osnova za razporejanje mora biti čim bolj vsebinsko _____ s stroški, ki so predmet razporejanja!

Kalkuliranje lastne cene

LASTNA CENA nam pove, koliko znašajo stroški ene enote poslovnega učinka.

Namen kalkuliranja: podlaga za postavljanje prodajnih cen, podlaga za presojanje donosnosti posameznih poslovnih učinkov...

Struktura lastne cene (LC):

- 1) neposredni stroški _____ na enoto
- 2) neposredni stroški _____ na enoto
- 3) amortizacija (če je neposredni strošek) na enoto
- 4) splošni stroški _____ na enoto (produkovna režija)
- 5) splošni stroški nabave, uprave in prodaje na enoto (NUP – režija)
- 6) LC

Metode kalkuliranja

- Enostavna delitvena kalkulacija
- Kalkulacija z ekvivalentnimi števili
- Kalkulacija z dodatki
- Kalkulacija vezanih proizvodov
- Kalkulacija po spremenljivih stroških

1. ENOSTAVNA DELITVENA KALKULACIJA

$$LC = \frac{TC}{Q}$$

Primer:

Cementarna je v letu 2005 proizvedla 100.000 vreč cementa. Celotni stroški v tem letu so bili 500 mio SIT. Izračunajte lastno ceno vreče cementa!

2. KALKULACIJA Z EKVIVALENTNIMI ŠTEVILI

Ekvivalentna števila (E) lahko določimo na 2 načina:

- na osnovi stalnih razmerij med _____ za posamezno vrsto proizvodov
- na osnovi razmerij med _____

Primer:

Podjetje Dom izdeluje tri tipe lesenih stolov: tip A, tip B in tip C. V letu 2005 so izdelali 4.000 stolov tipa A, 5.000 stolov tipa B in 6.000 stolov tipa C. Izdelava vseh stolov skupaj je povzročila 282 mio SIT stroškov. Proizvodnja stolov tipa A povzroča za 60% manj stroškov, proizvodnja tipa B pa za 30% več stroškov kot proizvodnja stolov tipa C. Izračunajte lastne cene posameznih tipov stolov!

3. KALKULACIJA Z DODATKI

- priporočljiva za podjetja, ki proizvajajo **različne** vrste proizvodov
- splošne (posredne) stroške določenega obdobja razdelimo na posamezne vrste proizvodov, ki so bili proizvedeni v tem obdobju, s pomočjo _____

Postopek:

izračunamo splošne stroške → prištejemo neposredne stroške →
dobimo _____ → TC / Q →

→ LC proizvoda

3. KALKULACIJA Z DODATKI

- Kalkulacija z enotnim ključem: vse splošne stroške razdelimo na posamezne vrste proizvodov z uporabo **enega ključa**
- Kalkulacija z različnimi ključi: za vsako vrsto splošnih stroškov uporabimo drug ključ

- Pravilo pri izbiri **osnove** za razdelitev splošnih stroškov:
Med gibanjem izbrane osnove in gibanjem splošnih stroškov naj bo čim večja _____!

3. KALKULACIJA Z DODATKI

Dve skupini osnov:

1. Količinske osnove:

- porabljene količine pravih predmetov dela
- količine izdelanih proizvodov
- porabljeno število ur neposrednega dela
- porabljeno število strojnih ur
- površina delavnice, v kateri se odvija proizvodnja
- št. zaposlenih delavcev neposredno v proizvodnji

2. Vrednostne osnove:

- vsi neposredni stroški
- izdelavne plače
- stroški pravih predmetov dela
- prodajna vrednost proizvodov

Primer:

Podjetje proizvaja tri proizvode, za katere so v spodnji tabeli podani podatki o proizvedenih količinah in nastalih stroških:

Proizvod	Količina	Neposredni stroški dela	Neposredni stroški materiala	Splošni proizvodjalni stroški	Splošni neproizvodjalni stroški
A	10.000 enot	4 mio SIT	3 mio SIT		
B	20.000 enot	5 mio SIT	5 mio SIT		
C	50.000 enot	6 mio SIT	5 mio SIT		
SKUPAJ				10,4 mio SIT	12,6 mio SIT

Izračunajte lastne cene proizvodov A, B in C s pomočjo kalkulacije z dodatki, če so osnova za razdelitev splošnih proizvodjalnih stroškov neposredni stroški materiala, osnova za razdelitev splošnih neproizvodjalnih stroškov pa vsi neposredni stroški!

4. KALKULACIJA VEZANIH PROIZVODOV

- Pri proizvodnji glavnega proizvoda in enega ali več _____ (vezanih proizvodov).
- Podjetje zanima le LC glavnega proizvoda, stroške stranskih proizvodov ocenijo s PC.

Proizvodnja enega glavnega proizvoda:

LC glavnega proizvoda =

skupni stroški (TC) – prihodki od stranskih proizvodov
= -----

4. KALKULACIJA VEZANIH PROIZVODOV

Proizvodnja več glavnih proizvodov:

- znani neposredni stroški
- splošne stroške je potrebno posebej razdeliti na glavne proizvode, npr. s pomočjo ključev
- še preden začnemo splošne stroške porazdeljevati, jih moramo zmanjšati za prihodke od stranskih proizvodov!

Primer:

Podjetje proizvaja tri glavne proizvode (A, B, C), poleg njih pa še dva stranska (D, E). Podatki o proizvedenih količinah in stroških zanje so podani v spodnji tabeli:

Proizvod	Količina (enote)	Neposredni stroški dela	Neposredni stroški materiala	Splošni stroški
A	61.000	5 mio SIT	4 mio SIT	
B	112.000	6 mio SIT	6 mio SIT	
C	23.500	4 mio SIT	3 mio SIT	
D	2.000			
E	3.000			
SKUPAJ				14,4 mio SIT

Stranska proizvoda prodajajo po ceni 800 SIT/e. Izračunajte lastne cene glavnih proizvodov, če so osnova za razdelitev splošnih stroškov neposredni stroški materiala.

5. KALKULACIJA PO SPREMENLJIVIH STROŠKIH

- Ugotavljamo _____, ki bi jih morali doseči, da bi pokrili vse stroške (FC in VC) ter dosegli želeni dobiček.

Postopek (glej primer):

- Ugotovimo VC (neposredni stroški) po posameznih vrstah proizvodov
- _____ = FC + želeni dobiček
- Stopnja (%) pokritja = $(\text{znesek pokritja} / \text{VC}) * 100$
- St. pokritja * VC / enoto = pokritje po enoti
- VC / enoto + _____ = PC

Primer:

Podjetje, ki proizvaja tri vrste proizvodov, načrtuje za prihodnje leto naslednjo proizvodnjo:

Proizvod	Načrtovana količina proizvodnje	Načrtovani spremenljivi stroški po enoti proizvoda
A	500	10 SIT
B	1.000	15 SIT
C	750	20 SIT

Kolikšne bi morale biti prodajne cene proizvodov A, B in C, da bi podjetje poleg spremenljivih stroškov pokrilo še 32.000 SIT stalnih stroškov in doseglo želeni dobiček v višini 10.000 SIT?

Ugotovite, ali je podjetje doseglo načrtovani finančni rezultat, če veste, da so bili dejanski stroški in količina proizvodnje enaki načrtovanim, dejanske prodajne cene pa so bile naslednje: 20 SIT za proizvod A, 35 SIT za proizvod B in 40 SIT za proizvod C.